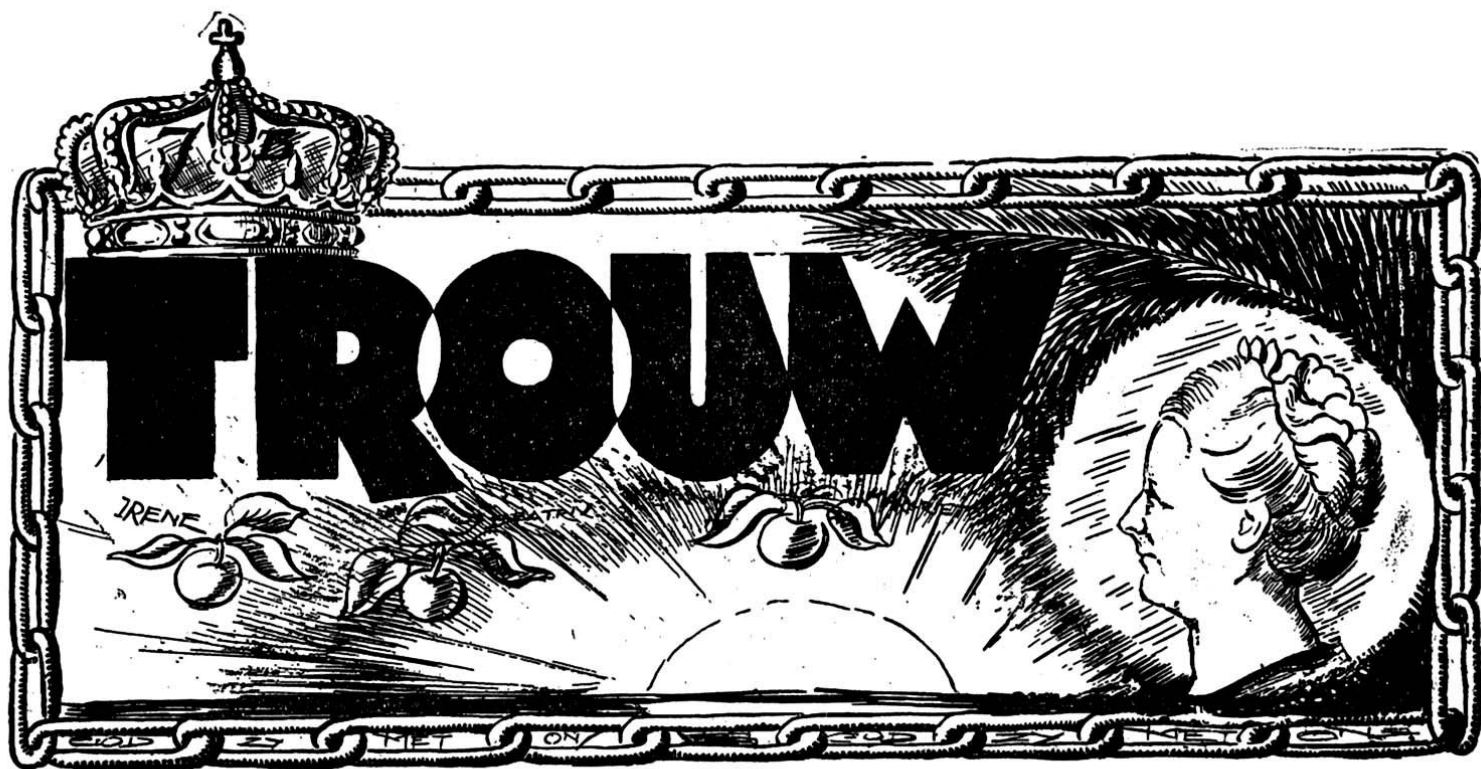

1e JAARGANG
No. 7

Ja zij zullen
Zich vervullen
Deze tijden van geluk.

Deez' ellenden
Gaan volenden
En verpletterd wordt het juk.

23 JUNI
1943

PRINCIPIEELE PARTIJVORMING.

Eenigen tijd geleden schreven wij in ons artikel „De les van dezen oorlog“, dat die les hierin bestond dat wij het staatsabsolutisme, de gedachte van de Overheid als de natuurlijke leidster der samenleving, tot in den grond moeten bestrijden.

Wanneer wij deze les echter na den oorlog in praktijk willen brengen, zullen wij nog meer geleerd moeten hebben dan deze les alleen. Wij zullen dan noodig hebben een grondig inzicht in den ontwikkelingsgang en in de behoeften der samenleving.

Als wij ons daarvan rekenschap geven, doen wij de ontdekking dat de ontwikkeling, die wij waarnemen en de behoeften, die wij als werkelijk bestaande onderkennen in een richting gaan, tegenovergesteld aan de strekking van wat wij de les van dezen oorlog noemen.

Wanneer niet alle teekenen bedriegen, zullen wij na dezen oorlog in de geheele wereld en ook in Nederland te doen krijgen met een veel intensiever staatsbemoeiing op allerlei gebied. De oorlog werkt dit in sterke mate in de hand. Maar reeds vóór den oorlog was dit proces van toeneming der staatsbemoeiing in vollen gang. Reeds toen waren er, om twee voorbeelden te noemen, de vraagstukken rakende de ordening en de geleide economie. Reeds toen stonden wij ook voor de vraag, welke de verhouding moest zijn van de overheid tot de geestelijke volksleiding.

Deze vragen waren ook destijds geen academische kwesties of aan de orde gesteld alleen maar omdat men op grond van de een of andere theorie de dingen eens precies andersom wilde doen als te voren. Neen, de ontwikkeling der dingen zelf, de moeilijkheden der praktijk deden de vraag opkomen: Moeten wij ten aanzien van de verhouding van de overheid tot het economische en het culturele leven niet een weg gaan bewandelen, die een geheel andere is dan die wij van oudsher als de juiste of als de gewenschte hebben beschouwd? Nog sterker: De praktijk was op economisch gebied dergelijke overwegingen reeds lang voorbij gesnel. Reeds voor den oorlog had de overheid, om de volledige instorting van het bedrijfsleven, tengevolge der internationale crisis, te voorkomen, een zeer uitgebreide bevoegdheid ter regeling van het economisch leven aan zich getrokken.

Ten aanzien van de verhouding van overheid en cultuur had de toestand zich destijds iets minder ver ontwikkeld. Toch zal niemand beweren dat wij ook hier niet een schoen voelden wringen. Ten aanzien van de bemoeienis van de overheid met het culturele

leven hebben wij te doen met een van oudsher bekende behoefte. Wanneer er een sterk overheidsgezag noodig is op allerlei materieel gebied, wanneer de noodzakelijkheid daar is van het samenballen van alle nationale krachten — en wie zal willen ontkennen dat zulks zoo vóór den oorlog het geval was als na den oorlog het geval zal zijn — doet zich daarbij de behoefte gevoelen aan een algemeen erkende geestelijke grondslag, een gemeenschappelijke geestelijk-culturele voedingsbodem, van waaruit men het gezag en den dwang rechtvaardigen kan en dat gezag en dien, dwang dus ook kan accepteren. Dit heeft de eeuwen door, de overheden steeds weer gedrongen naar bemoeienis met het geestelijke en culturele leven. Het oude beginsel van het „cuius regio, eius religio“, d.w.z.: de godsdienst van den vorst is de godsdienst des lands, is van deze neiging de uiterste consequentie. In den strijd tegen dat beginsel hebben, onder leiding van Oranje, de Nederlandsche Staat en de Nederlandsche samenleving hun ontstaan gevonden.

Hoewel het duidelijk zal zijn dat wij van bemoeienis van de overheid met de geestelijke en zedelijke vorming des volks bitter weinig moeten hebben, en hier zeker geen primaire overheidstaak zien, zouden wij uiterst onverstandig doen als wij geen oog hadden voor de hier aan den dag tredende behoefte en voor de feiten die daartoe aanleiding geven.

Een volk, dat zich moet inspannen voor een nationaal doel, dat zich daarom de buikriem in moet snoeren, zoekt naar een geestelijk-zedelijk motievencomplex, waaruit het leven kan, dat het de kracht toevoert voor zijn inspanningen. Heeft een volk dat niet, onder dergelijke omstandigheden, dan voelt het dit als een gemis en de overheid voelt het als een verzwakking van de nationale kracht. Daarom is hier wel degelijk de vraag voor de overheid: Hoe moet ik daarmee aan?

Dit zijn problemen der werkelijkheid. Wij hebben ze aangeduid, niet om ze hier verder uitvoerig te bespreken, maar om te laten zien voor hoe uiterst moeilijke situaties wij na den oorlog komen te staan. Naast allerlei praktische moeilijkheden komen de grondslagen van ons politieke leven aan de orde en dat op een oogenblik, waarop de omstandigheden ons te dien aanzien haast in een dwangpositie plaatsen.

Van twee kanten dreigen hier nu gevaren. Van de eene kant zullen er mensen komen, die zeggen: „Neen, van dat alles wat deze tijd ons brengt, moeten wij niets hebben. Het is principieel onjuist en wij zijn het er niet mee eens. Als wij mee zullen moeten doen, zal het juist een anderen kant uit moeten gaan. Wij gaan ter zijde staan en doen niet mee“. Misschien verheffen ze zelfs de

zoo vaak verkeerd gebruikte oude leus: In ons isolement ligt onze kracht.

Van den anderen kant zullen er mensen komen, die zeggen: „Die oude denkbeelden van voor den oorlog doen het niet meer. Zij passen niet meer bij de veranderde omstandigheden. Wij moeten niet meer over die oude dingen kletsen, die ons niets meer te zeggen hebben. Wij moeten oog hebben voor de eischen van dezen tijd”. Hier wordt niet alleen van de nood een deugd, maar erger, van de dwangpositie een ideaal gemaakt.

Aan den eenen kant zet men zoo alle remmen aan, zoodat men tot stilstand komt, aan de andere zijde zet men alle remmen los, zoodat men op hol slaat. Deze gevaren zijn zeer reëel, omdat de binding, die de mensen voor den oorlog bezaten in de traditioneele gegroeide levensverbanden, vooral op politiek gebied, voor een belangrijk deel en althans bij velen verdwenen is.

★ ★

Wij moeten weten hoe wij hiermee aan moeten. Naar onze meening zal hier ten spoedigste moeten worden voorzien in een principieel-politieke leiding en voorlichting door middel van principieel-politieke partijvorming. Wanneer er zulke gewichtige dingen op het spel staan, waarbij de grondbeginselen van ons staatsbestel aan de orde komen kan men zich allerminst op het standpunt stellen dat men het Nederlandsche volk dan niet met politiek aan boord moet komen en dat men het stil aan de beleving van zijn eenheidsgevoel moet overlaten. Neen, het zal dan precies zoo zijn als nu, met het geven van principieele leiding aan het verzet. Het Nederlandsche volk zal er met de haren bijgesleept moeten worden. Deze dingen komen niet van zelf terecht. Als ze van zelf gaan, gaan ze verkeerd. In de zaken, die we hiervoor aanduiden, gaat het over de staatkundige grondvragen, de vragen van gezag en vrijheid. Het is ondenkbaar dat deze vragen in Nederland beredderd zouden worden, buiten het christelijk staatkundig denken om. Christelijk Nederland heeft hier een taak, wij zouden zeggen, een eerste taak. Wordt die taak verzuimd, dan is het resultaat een onchristelijk Nederland. En wij zijn lang de eenigen niet, die beseffen dat als het Christendom de samenleving niet beïnvloedt, het communisme zijn plaats voetstoots inneemt.

Daarom zal deze christelijk-politieke leiding de beide hiervoor geschetste gevaren onder het oog moeten zien en de daarbij aan het licht tredende neigingen moeten afwijzen. Noch het starre conservatisme, dat de ontwikkeling der dingen niet zien wil, noch het wilde radicalisme, dat geen ander beginsel dan dat der in de feiten tot openbaring komende progressie erkent, zullen wij kunnen aanvaarden.

Men zal zich moeten stellen midden in de werkelijkheid en nauwkeurig moeten ingaan op de eischen van dezen tijd bij het licht van de beginselen van het Christendom.

Bij dat licht zullen wij onzen tijd kunnen schiften, zooals wij dat nu ook kunnen. Wij zullen een schifting moeten aanbrengen tusschen werkelijke en vermeende behoefte, tusschen goede en slechte politieke beginselen. Een schifting ook tusschen de eischen des tijds en de begeerten van menschen.

Dat alles zal zeer veel kracht vergen. Men zal de hier gesignaleerde gevaren moeten bestrijden. Men zal de onwortelden moeten opvangen. Men zal lijn in een warwinkel moeten brengen. Daarvoor moet gestudeerd worden, nu en later. Wanneer wij het beslag van het Christendom op het leven van ons volk willen behouden, zal christelijk-politieke activiteit, zal partijvorming naar christelijk-politieke beginselen het eerst noodige zijn. Wij hopen daarbij op zoo groot mogelijke eenheid van de belijdende Christenen. Wat dat betreft begeeren wij onnoodige verdeeldheid van voor den oorlog niet terug.

Wij stellen een duidelijke en principieel zuivere leiding echter boven eenheid. Want in de vragen, die aan de orde komen, moet men zelf niet een innerlijk verward standpunt hebben. Men moet dwaalgeesterij radicaal kunnen bestrijden. Daarmede is de nationale eendracht uiteindelijk het beste gediend.

Zoowel de psychische situatie van ons volk, zijn verbandloosheid, als de fundamentele vraagstukken van politiek, die aan de orde komen, eischen dat een door de beginselen des Christendoms gedreven politieke beweging terstond in ons nationale leven haar stuwkracht doe gevoelen.

EEN TAAIE LEGENDE.

„Neen, 't was geen vlucht, die U deed gaan, Maar volgen, waar God riep”.

Legendes hebben vaak een taai bestaan. Zoo ook de legende door onzen vijand zoo ijverig verspreid omtrent de z.g. onwettigheid onzer regering in Engeland. De Rijkscommissaris heeft in zijn uitvoerige rede van 19 Mei j.l. hiervan opnieuw gewag gemaakt en Max Blokzijl schijnt er een van zijn sluwe radio-praatjes aan te hebben gewijd. We zouden de uitspraken van dit duo gevoelig kunnen negeeren, als er niet zooveel gedachtenloos werd nagepraat en op deze wijze toch nog verwarring werd gesticht.

Het Nederlandsche volk heeft er trouwens recht op om ten dezen precies en overeenkomstig de waarheid te worden voor- gelicht.

Wij zullen, hoe verleidelijk dit ook zij, niet ingaan op juridische enormiteiten, die de R.C. omtrent het volkenrecht te berde heeft gebracht. Slechts zijn interpretatie van art. 21 onzer Grondwet komt hier ter sprake. Zijn bewering, als zou ten gevolge van schending der grondwet onze Nederlandsche regering geen eigenlijke regering meer zijn, is n.l. ten eenen male onjuist.

Art. 21 G.W. luidt als volgt: „De koning kan geen vreemde kroon dragen. In geen geval kan de zetel der regering buiten het Rijk worden verplaatst”.

Men moet de historische wording van dit artikel nagaan om de betekenis ervan te peilen. Sedert 1815 staat het in de G.W. De bedoeling van beide bepalingen was en is om vreemde invloeden op de uitoefening der regering te weren. Vandaar dat zij aan elkaar zijn gekoppeld. Met het verbod van zetelverplaatsing der regering had men zonder twijfel op het oog een opzettelijke en permanente overbrenging van het volledige regeringsapparaat, met inbegrip van den Raad van State, naar vreemd grondgebied.

Daarbij is in het bijzonder gedacht aan het geval, dat de Koning gehuwd zou zijn met een vreemde Vorstin en blijvend zijn residentie naar het buitenland zou verplaatsen om van daar uit ons land te regeren.

Het verbod van zetelverplaatsing der regering geldt ook voor Ned. Indië. Volgens art. 2 G.W. toch wordt daar waar in de Grondwet van „het Rijk” wordt gesproken, alleen het rijk in Europa bedoeld.

Het is nu zonder meer duidelijk, dat art. 21 lid 2 der G.W. nooit kan gelden in tijd van nood, wanneer door bijzondere omstandigheden de zetelverplaatsing der regering in 't belang van ons land noodzakelijk is. Bij de grondwetsherziening van 1917 is men zich er wel van bewust geweest dat het soms niet mogelijk is om de onderhavige bepaling na te komen. De gang van zaken in België tijdens den wereldoorlog had dit wel bewezen.

In de Eerste Kamer werd de vraag gesteld of dit artikel niet uitdrukkelijk tijdelijke verplaatsing van den zetel der regering in tijd van nood behoorde toe te laten. De regering wees dit echter af. Zij meende, dat de gevallen waarin dit onvermijdelijk is zich niet leenden voor omschrijving in de G.W. Men zou, naar de opvatting der regering, zich in de afwijking van het grondwettelijk verbod moeten schikken, temeer waar bij een vijandelijken inval aan vele bepalingen der G.W. toch niet de hand zou kunnen gehouden worden. Aan het onmogelijke is niemand gehouden.

Een situatie als zich ten onzent voordoed in de Meidagen van 1940 werd dus wel voorzien, doch door de in 1917 verantwoordelijke staatslieden werd het vanzelfsprekend geacht, dat in zulk een noodgeval gehandeld zou moeten worden naar den eisch van het oogenblik, ook al zou daardoor conflict ontstaan met de letter van de G.W.

Uit bovenstaande blijkt voldoende, dat onze Koningin met Haar Ministers tot op heden nog wel degelijk onze wettige regering uitmaken. De bewering van den R.C. en zijn papegaai Max mist elken staatsrechtelijken en volkenrechtelijken grond en kan naar het rijk der legendes verwezen worden. Trouwens van die zijde doet men beter maar over handhaving onzer grondwettelijke rechten te zwijgen. Zulk een geluid uit dien hoek klinkt het Nederlandsche volk ietwat valsch in de ooren

ONZE ZELFGEVLOCHTEN GEESELS.

Een van de gevaren, die ons volk op dit oogenblik bedreigen, is dat wij murw geslagen worden. De wreede maatregel van terugvoering in krijgsgevangenschap, die talloze gezinnen uiteenrukt, de deportatie van onze mannen, van onze mannelijke jeugd vooral, nu zonder uitzondering en met bedoelingen, waarvan wij de strekking niet precies weten, maar die wij daarom zooveel te meer vree-

zen, omdat zelfs Mussert ervoor terughuivert, doet de nerveuze spanning bij velen, vooral bij de ouders, stijgen.

Het is begrijpelijk dat dit alles ons zoo aangrijpt. Wij kunnen niet maar doen alsof onze neus bloedt, wanneer de vijand bezig is, op systematisch-geraffineerde wijze ons volk te laten doodbloeden.

Maar dat velen daar murw van worden, dat zij hun geestelijke en daadwerkelijke weerstand volkomen verliezen, dat zij als een lot ondergaan, waartegen zij als goede soldaten moesten blijven vechten, ligt niet in de eerste plaats aan de feitelijke suprematie van den vijand, maar ligt aan ons zelf.

Wij het dan ook niet aan den vijand, maar wij het aan u zelf.

Dat velen er op het oogenblik geen gat meer in zien, komt omdat hun slimmigheidjes hebben gefaald. Hun Ausweise zijn niet betrouwbaar meer! Zij hebben hun gewetens geweld aangedaan en het is voor niets geweest. Nu hebben zij den slag verloren, en nu loopen zij met het pijnlijke gevoel rond: Verloren, door eigen schuld! Verloren, door eigen beginselloosheid! Als de meerderheid van het Nederlandsche volk op het oogenblik iets gewaar wordt, dan is het dit, dat zij een verkeerde keus deed, toen zij, in het verzet tegen den vijand, koos voor een tactische, in plaats van voor een principieele houding.

Principe en tactiek behoort men niet als tegenstelling te zien. Er is slechts één tactiek juist en dat is de tactiek van Luther op den Rijksdag te Worms, de tactiek, die volledig voortvloeit uit een beginsel.

Alle dingen, die het Nederlandsche volk en de Nederlandsche ambtenaren geslikt hebben, zoogenaamd „om erger te voorkomen”, worden nu tegen ons gebruikt.

Wij worden geslagen met de geesels, die wij zelf gevlochten hebben.

* *

Voorbeelden? Wij willen er twee noemen uit een ruime keus. Allereerst: De Ausweise. Want daar moet het Nederlandsche volk voor in de schuld.

Het halen van Ausweise was front breken. Door ze te halen, wierpen wij hen, die ze niet konden krijgen, voor de haaien. Maar we deden het, want we konden er immers ons zelf mee redden. Dat dacht men. Het middel heeft zich echter tegen ons gekeerd. De Ausweis baat niet meer in vele gevallen. Maar er zijn zooveel Ausweise gehaald, dat de Duitschers daarmee drie kwart van het Nederlandsche leger kunnen registreeren. Deze menschen zijn daarmee individueel grijpbaar geworden. Maar wie geen Ausweis haalde, wie, ook toen het riskant scheen dat niet te doen, omdat ieder ander het wel deed, volhardde in een principieel zuivere houding, is thans minder grijpbaar. Hij valt onder deze registratie niet.

Vervolgens, de Commissie-Woltersom.

Dat de arbeiders geen lid van het N.A.F. mochten zijn, sprak voor de meeste Nederlanders vanzelf. Dat de boeren alle medewerking aan den Landstand moesten weigeren, voelde men terstond algemeen als de eenig-juiste houding aan. De arbeiders en boeren handelden ernaar. Het was een principieel zuiver standpunt. Landstand en N.A.F. spelen dan ook in de aanvallen van den vijand tot het ontmanen van Nederland geen of een onbeduidende rol.

Maar, toen het aan het Nederlandsche bedrijfsleven toekwam, toen men dat in een keurslijf ging wringen met precies dezelfde bedoelingen en met precies dezelfde toepassing van precies dezelfde beginselen, toen vond men een principieele afwijzing, een principieele weigering om mee te doen, niet reëel. Toen stonden er, vond men, te veel belangen op het spel, toen eischte het nationaal belang dat het principe retireerde.

Wij gelooven dat een principieel standpunt destijds het eenig reële standpunt was geweest, voor een zakenman beter verantwoord, dan het toen ingenomen tactische standpunt. Want op dit oogenblik draaien de Duitschers, via door de Commissie-Woltersom geschapen bedrijfsorganisaties, het Nederlandsche bedrijfsleven den nek om. De Commissie-Woltersom is voor het bedrijfsleven, wat de Joodsche Raad voor de Joden is, het orgaan, waarmee de Duitschers hun misdaden uitvoeren.

Via de vakgroepen werden ook de Ausweise aangevraagd en uitgereikt, waardoor thans de registratie van de Nederlandsche arbeiders wordt voltooid en de deportatie onzer mannen voltrokken.

Uit dit alles wordt bewezen dat het advies dat destijds onzerzijds gegeven werd: Niet meedoen aan de Commissie-Woltersom! ook zakelijk volkomen verantwoord was. Maar de ondernemers wilden er niet aan. Waarom niet? Als wij niet meedoen, zoo was de tegenwerping, krijgen wij geen materialen meer. Dan worden onze bedrijven gesloten en gaan onze arbeiders naar Duitschland.

Van zoo iets is natuurlijk nu heelemaal geen sprake!

Ausweise en vakgroepen, zelfgevluchten geesels zijn liet.

* *

In dit verband willen wij nog iets zeggen over sommige magistraten en ambtenaren.

Zij zijn blijven zitten op hun posten, naar zij zeiden en — daar zijn wij bij velen van overtuigd — ook naar zij meenden, in het belang van het Nederlandsche volk.

Een goede bedoeling is echter geen voldoende rechtvaardiging voor een daad. Tot overmaat van ramp wordt de bedoeling nu echter ook nog niet eens beloond met succes. Het einde van het aanblijven in het belang der bevolking is dat men onder het motto: „Zwichten voor de overmacht”, de eigen bevolking aan den vijand helpt uitleveren. Dat is het einde van de beroemde drie-maanden-speculatie van den heer Frederiks. Deze ambtenaren zitten in de klem. Van achteren bedreigt hen de sabotage-verordening, als zij hun werk neerleggen. Van voren grijnst hen aan dat zij moeten meewerken aan het inrekenen van hen, die zich niet gemeld hebben. Blijkens een brief van den Directeur-Generaal van Politie zijn er 74 agenten der vrijwillige hulptoolie belast met de opsporing en arrestatie van degenen, die zich aan Arbeitseinsatz hebben onttrokken. Den burgemeesters is opgedragen dezen agenten alle medewerking te verleenen. Deze medewerking is natuurlijk tweeledig: Ten eerste de hulp der plaatselijke politie. Ten tweede de hulp der bevolkingsregisters.

Zoo worden deze magistraten tot organen, waarmee de Duitschers hun misdaden uitvoeren. Wij verstaan het dat deze ambtenaren het op het oogenblik voor zich zelf uitermate moeilijk kunnen hebben. Dit hebben zij immers niet bedoeld. Zij weten niet meer welke kant zij uit moeten. Voor- of achteruit kunnen zij niet.

Hadden deze heeren van stonde aan een principieele houding aangenomen, dan waren zij in deze moeilijkheden niet geraakt. Dan was de zaak als geheel wellicht nog anders gelopen. Een totaal principieel verzet, het verzet der artsen leert het, richt nog wel eens wat goeds uit. Dan had in ieder geval, en dat is het voornaamste, het Nederlandsche volk zijn respect voor een bepaalde groep magistraten, onverdeeld, kunnen behouden. Dat zou het moreel van het Nederlandsche volk ten zeerste hebben geschaagd.

Het Nederlandsche volk vecht, de Nederlandsche ambtenaar vecht — met vreugde is het dat wij dit zoo generaliseerend mogen zeggen — zij vechten tegen de Duitschers. Maar zij moeten helaas ook vechten tegen de leiding van hen, die aan de top van het ambtelijk apparaat staan: de heeren Frederiks, Hirschfeld, Verwey, Postma, Louwes, de overgebleven Commissarissen der Koningin, de overgebleven burgemeesters.

Deze heeren hebben steeds het hier voorgestane standpunt verworpen als dat van diehards, romantische fantasten of prinzipiëners. In wezen is het echter het eenige reële standpunt.

Mussert gaat de heeren nu voor in de ontdekking dezer waarheid. Zelfs hem worden de daden der Duitschers te gortig. Hij heeft gezegd in een N.S.B.-vergadering te Utrecht, dat, als hij op bepaalde punten zijn zin niet kreeg bij Hitler, hij zou heengaan als leider van het Nederlandsche volk. Of Mussert het ook doet, is wat anders en wat hij doet laat ons natuurlijk koud. Maar, let wel, hij heeft het probleem gesteld, zooals het gesteld moet worden.

Onze grief tegen de bovenbedoelde ambtenaren is dat hun houding zoo is, dat zij zelfs van Mussert nog wat schijnen te moeten leeren.

Onze grief is dat zij door hun aanblijven zichzelf gevlochten hebben tot de geesels van het Nederlandsche volk.

HOE 'T STORMD' OP DE VELDEN
WAT ZORGEN REEDS KWELDEN
HOUDT OP MET DAT SCHELDEN
WEEST NEDERLANDSCHE HELDEN
EN GA JE NIET MELDEN

HET ONDERWIJZERSREGISTER.

Dezer dagen bleek ons, dat meer dan de helft (bijna 60 %) van de Prot. Chr. scholen den aan de schoolbesturen welbekenden opzet, waarover op deze plaats reeds eerder werd geschreven, in April j.l. hebben ingezonden.

Dit percentage is droevig hoog, wanneer men het vergelijkt met dat der R.K. scholen. Bij het R.K. onderwijs n.l. is door de bisschoppen ontraden het bewuste verlengstuk aan model F in te zenden. Met het gevolg dat het Departement slechts van 25 % der R.K. scholen de gevraagde gegevens bezit. Vele Prot. Chr. school-

bestuurders zullen dit verschil ongetwijfeld verklaren uit het feit, dat zij een duidelijk en beslist advies als dat der bisschoppen moesten ontberen. Intusschen, het is nu bijna 1½ jaar geleden, dat de organisaties van het Prot. Chr. onderwijs werden ontbonden en dat dit betrekkelijk zelfstandig zijn weg moest zoeken. Men mocht nu toch verwachten, dat de besturen langzamerhand eenige zelfstandigheid althans in ondergeschikte punten zouden vertoonen. De ervaring kon hun hebben geleerd, dat men op verzoeken vanwege het Departement of vanwege de inspecteurs, welke eenigszins buiten het gewone kader vallen, beter niet kan antwoorden.

Waarvoor toch werden de bewuste gegevens gevraagd? De Secretaris-Generaal Van Dam voelde het als een groot gemis, dat er op zijn Departement niet een behoorlijk onderwijzersregister aanwezig was. Men behoorde toch ten Departement een overzicht te hebben van de leerkrachten bij het openbaar en bijzonder onderwijs. Hier was een behoefte, waarin het demo-liberale bestuur nooit had voorzien. De heer Van Dam zou verbetering brengen en verzocht de bekende gegevens, teneinde het onderwijzersregister in te richten. Nederland kent den heer Van Dam langzamerhand als een onnoozel mensch. Hij heeft niet gedacht aan de groote gevaren, waaraan hij de onderwijzers blootstelde door op zijn Departement een onderwijzersregister ter beschikking van de Duitschers te houden.

Hij kan er zich intusschen mee troosten, dat hij in zijn naïveteit niet alleen staat. Eenzelfde fout als hij hebben die 1400 à 1500 Prot. Chr. schoolhoofden begaan, die zonder bezwaar en zonder mankeeren over zichzelf en de aan hun school verbonden onderwijzers alle gegevens hebben verschaft, welke de Duitschers maar konden wenschen. Waarschijnlijk zal het meerendeel van deze schoolhoofden thans, nu de toestanden zoo geheel zijn veranderd, wel begrijpen welk een misstap zij gemaakt hebben.

Men zij in het vervolg toch wat voorzichtiger!

NOGMAALS HET V. G. L. O.

Reeds in het April-nummer hebben wij ons standpunt ten aanzien van het v.g.l.o. uiteengezet. Deze „onderwijsvernieuwing” is ons volk zonder dringende noodzaak en zonder behoorlijke voorbereiding opgelegd door den bezetter. De afkomst laat zich in de nieuwe regeling dan ook niet miskennen: zij is onvoldragen en paedagogisch op de meeste punten niet te verantwoorden.

Voor al ook het bijzonder onderwijs thans financieel van den staat afhankelijk is, is het niet wel doenlijk de nieuwe regeling zonder meer te negeren. Men moet er echter op bedacht zijn zoo min mogelijk aan de bestaande inrichting en organisatie van het onderwijs te veranderen. Het is thans geen tijd, waarin definitief kan of mag worden beslist in welke richting zich het Nederlandsche onderwijs zal moeten ontwikkelen. Dat beslist het Nederlandsche volk en de Nederlandsche regering zoo noodig zelf; een oplossing van boven en van buiten af is niet aanvaardbaar.

Gelukkig zijn de schoolbesturen zich dit wel terdege bewust geweest. Centrale scholen zijn er practisch niet opgericht, men heeft volstaan met een klein aanbouwsel, de achtste klasse, of met een beperking tot de zesjarige school. Het terrein is dus vrij gebleven voor de bouwsels, die men er later eventueel in volle vrijheid en na behoorlijk zijn plannen te hebben overdacht, zou willen neerzetten.

Den laatsten tijd echter wordt hier en daar ook een andere houding merkbaar. Er zijn menschen, die wij overigens zeer hoogachten, die het standpunt innemen: het lager onderwijs is nu gereorganiseerd, dat zal wel zoo blijven, dus we moeten ons zoo spoedig mogelijk met het v.g.l.o. gaan bezighouden, opdat het bijzonder onderwijs op dit terrein niet aan het openbaar, onderwijs overlate, wat het er elders op gewonnen heeft, of omgekeerd. Wij willen voor de kinderen het beste, dus nu gaan wij het v.g.l.o. zoo goed en zoo deugdelijk mogelijk inrichten. En vooral moet er niet te lang worden gewacht.

Deze houding is heel begrijpelijk, vooral wanneer zij, zooals het geval is, wordt aangenomen door de menschen, die dag in dag uit voor de klas staan en die in het onderwijs hun levenstaak vinden. Die menschen hebben altijd het voordeel gehad, dat zij werkelijk in het onderwijs zaten. Dat gaf zoo vaak b.v. aan schoolhoofden een groot overwicht tegenover de besturen. Maar soms is het ook een nadeel al te erg in het onderwijs te zitten. Men komt er dan n.l. niet meer boven uit: de deskundige ziet niet meer dan dat de kinderen zoo goed mogelijk onderwijs moeten hebben, maar hij ziet over het hoofd, dat het ook een vraag kan zijn, of men onderwijs zal geven op de nieuwe grondslagen. Dat onderscheid merkt de buitenstaander eerder op dan de deskundige, die er in zit en die

uiteraard niet elken dag over de schutting kijkt.

Zeker, wáár een achtste klasse aan de school wordt verbonden en waar 7 en 8 op de nieuwe leest worden geschoeid, daar hebben de onderwijzers den plicht om van het v.g.l.o. te maken wat er van te maken is en het valt hartelijk toe te juichen, dat men de met deze materie nog onbekende onderwijzers zoo goed mogelijk voorlicht. Maar dat is iets heel anders dan om, zooals hier en daar geschiedt, aan te sporen centrale scholen op te richten en het v.g.l.o. ook op de plattelandsscholen met zes klassen in te voeren, en wel met den meesten spoed.

Wij moeten den bezetter weerstand bieden, niet slechts wanneer hij de principieele grondslagen van het onderwijs aantast, maar ook wanneer hij, met overschrijding van zijn bevoegdheden, tracht het onderwijs op definitieve wijze te reorganiseren. Dat hij dat laatste doet voor den duur der bezetting is reeds in strijd met het volkenrecht, maar daar kan men tenslotte spreken van een „force majeure” voor besturen en onderwijzers. Men brenge slechts de strikt noodzakelijke wijzigingen in de inrichting der scholen aan. Wanneer er echter geen localiteit of geen materiaal aanwezig is voor het v.g.l.o., dan loope men niet stad en land af om toch maar iets te bereiken. Dan beroepe men zich ook eens op „force majeure” en men vrage uitstel.

Wanneer een school niet meer naar de Koningin of naar een van onze Prinsessen mag heeten, dan beïtelt men ook het steenen opschrift „Wilhelmina-school” of „Juliana-school” boven den ingang niet weg, maar men spijkt over dien naam een plank, die onmiddellijk bij de bevrijding weer kan worden weggenomen. Zoo ook met betrekking tot de invoering van het v.g.l.o. Men behoude zich niet slechts theoretisch, maar ook practisch zijn vrijheid na de bezetting voor. Daarom maken wij ons bezorgd voor die deskundigen, die de invoering van het v.g.l.o. al te serieus bedrijven. Men bedenke: het grondige is hier de vijand van het goede.

Nu vreezen die deskundigen blijkbaar, dat, wanneer de bijzondere school het v.g.l.o. niet op het Departement bevestigende wijze invoert, de ouders zullen worden gedwongen hun kinderen naar de openbare school te zenden. Het zij zoo, al gelooven wij het niet, maar dan zouden onze weldoeners de hand eerst recht in een wespennest steken en de Christelijke ouders eerst goed in het geweer brengen tegen hun onderwijspolitiek.

Sinds de invordering van de radiotoestellen heeft de illegale pers een extra taak gekregen. Nu de luisterbijdrage door P.T.T. niet meer wordt geïnd, ligt het voor de hand, dat ieder die gulden per maand reserveert voor TROUW.

ARTSSEN EN VOLKSVOEDING (door een arts).

De voeding van het volk is zeer onvoldoende. Het ontbreekt de meesten, die zich uitsluitend op de bonnen van voedsel kunnen voorzien, voor ongeveer een vierde deel aan meel, eiwit en vet.

De krant moge het dan voorstellen, dat Nederland niet meer oplevert, wij weten wel beter. Boter, vet, spek, vleesch, het verdwijnt alles naar onze Oosterburen. Tot hun verontwaardiging zien onze arbeiders in Duitschland, dat de Duitschers het beter hebben dan zijzelf en ook beter dan hun verwanten in het Vaderland, van waar deze producten werden geroofd.

Wij zullen tegen deze schandelijke praktijken niet gaan fulmineren. Het behoort bij den Duitschen geest. Maar wel moeten wij eraan werken, dat aan deze ondervoeding een einde komt.

Wij kennen de gevolgen van deze ondervoeding: enorme stijging van de tuberculose, sterk verminderde weerstand tegen infectieziekten, toeneming van maag- en darmziekten, enz.

De arts kan hiertegen regeland optreden. Hij heeft altijd in zijn praktijk menschen, die ruim van middelen zijn voorzien en anderen, die er nauwelijks kunnen komen.

Een brug te slaan tusschen deze groepen moet een gemakkelijke taak zijn. Op het platteland is dit al heel eenvoudig. Men zegge niet, dat daar geen voedselgebrek is; want de feiten bewijzen het tegengestelde.

De arts moet het zich tot taak stellen ondervoeding te voorkomen, door overal, waar de menschen alleen van hun bonnen moeten rondkomen, contact te brengen met personen, die het tekort kunnen aanvullen. En dan niet met aardappelen, maar met peulvruchten, tarwe, gort, melk enz.

Het spreekt vanzelf, dat geld hier geen rol mag spelen. Zwarte-handel-prijzen blijven voor iederen Nederlander ten strengste afgewezen. Alleen naastenliefde heeft hier een taak om de honger-

voeding, die de bezetting ons laat, aan te vullen.

Ook in de stad zal de arts, als hij den strijd tegen de ondervoeding als zijn taak ziet, regelmatig in staat zijn, om regelend op te treden. Wellicht is het ook mogelijk, dat artsen uit de stad zich in verbinding stellen met die van het platteland in de omgeving, om zodoende ruimere bronnen te kunnen aanboren.

Bekendheid van een dergelijke werkzaamheid der artsen in ruimen kring is noodig, opdat goedwillende boeren, controleerengende ambtenaren en anderen zooveel mogelijk kunnen medewerken.

De artsen zullen ongetwijfeld hun taak in dezen niet schuwen. Het heeft geen zin ondervoeding te bestrijden met pillen en poeders. Een strijd voor een betere voeding is hun plicht, die zij tegenover het hun toevertrouwde volk ten volle zullen nakomen.

Indien sommige personen goddelijke offers wenschen te brengen voor het lezen van de „Wervelwind“, dan verzoeken wij hun deze bedragen te doen toekomen aan de kas van in Nederland verschijnende ondergrondse bladen.

(Uit de Wervelwind no. 10).

DE ECHO.

We beleven elken dag iets nieuws en elken dag verbazen we ons opnieuw over de buigzaamheid van vele Nederlanders. Kneedbaar deeg in de handen van de nazi's. Ons bereikt n.l. een schrijven van een zich noemend Christelijk Cultureel Weekblad „De Echo“, waarin wordt medegedeeld, dat van het Rijkscommissariaat en van het Departement van Volksvoorlichting toestemming zal worden verkregen voor het uitgeven van een Christelijk Weekblad, dat in karakter en opbouw overeenkomst zal vertoonen met „de Haagsche Post“.

„Dit blad zou, zoo werd betoogd, volstrekt vrij gehouden moeten worden van iedenen vorm van partij-politiek, het zou geen andere beginselen hebben te verspreiden dan die, welke rechtstreeks uit de Christelijke boodschap en de belijdenis voortvloeien.“

Voorts werd gestipuleerd, dat in het geprojecteerde nieuwe weekblad artikelen zouden mogen verschijnen, waaruit een positieve instelling bleek ten overstaan van de kwestie, of het christendom een eigen cultuurbeeld heeft te vertoonen en dat tevens in positieven zin beantwoord zou mogen worden de vraag, of het christendom de taak en het recht heeft, apologetisch werkzaam te zijn in dien zin, dat het zich, waar noodig anti-thetisch uitspreekt tegenover anti-christelijke leeringen“.

We hebben hier weer te doen met een naïeve poging om langs den weg van soepelheid iets ten goede van het volk te doen. In feite wordt het een inschakelen in het Nationaal Socialistische systeem, dat in onzen tijd aan de periode toe schijnt te komen, waarin het betoogt, dat er binnen het raam van haar denken ook nog plaats voor vrije meningsuiting is.

Ons oordeel over deze poging kan kort zijn. „De Echo“ kan nooit zijn het weergeven van hetgeen er leeft in de harten van duizenden verdrukten christenen in ons vaderland, die vlammend protesteeren tegen de schandelijke mishandelingen van geloofsge-nooten in de concentratiekampen, tegen de jodenvervolgving, tegen de rechtsverkrachting enz. Hij kan slechts zijn een echo van het Departement van Volksvoorlichting, dat speciaal is opgericht om ons volk, ook het christendom, door propaganda en „voorlichting“ murw te maken voor het Nat. Socialisme.

De zaak is deze: Als zulk een blad goed wordt uitgegeven, en het zich apologetisch en anti-thetisch uitspreekt tegenover anti-christelijke leeringen, zooals nu allereerst die van het volstrekt heidensche Nationaal-Socialisme, dan verschijnt het niet eens of het verdwijnt met het eerste nummer en dan gaat de redactie in het concentratiekamp. Als het niet goed wordt uitgegeven en de redactie haar plicht apologetisch en anti-thetisch niet kent tegenover de anti-christelijke leering in dezen tijd en zich neerlegt bij nazificering en verleugening van ons volk, het anti-communistische lied van het departement nazigt, of, in het voetspoor van anderen, werken in Duitschland goed praat als „gaan met God“, dan moeten we geen „echo“ hebben. En, helaas, in dezen laatsten zin verschijnt het, want anders verscheen het niet.

Aanvaarden van zulk een blad betekent verloochening van de geheele christelijke en kerkelijke pers, die reeds als offer van het nat. socialisme viel.

Hier geldt maar een advies: **Geen medewerking en geen abonné, want we volgen de cultuur van het Nationaal-Socialisme niet.**

Geen „Echo“, want deze „Echo“ is onze echo niet.

WIE VOLGT?

Te Hengelo (O.) zijn op 15 Juni 's middags om 1 uur een drietal jongemannen het arbeidsbureau binnengewandeld; een van hen sommeerde het aanwezige personeel, dat juist de koffiemaaltijd nuttigd, onder bedreiging van een revolver met de handen op den rug tegen de muur te gaan staan, terwijl de anderen in een aangrenzend vertrek, waar zich de dossiers bevonden, blikken fosfor leeggoten, en de zaak in brand staken, hetgeen met een hevigen knal gepaard ging. Daarna verdwenen de daders wederom per rijwiel, dat zij gedurende hun werkzaamheden op slot voor het gebouw hadden laten staan. Het personeel was door de consternatie niet in staat eenige aanwijzingen over de daders te verstrekken.

Alle gegevens betreffende de aanmelding voor den arbeidsinzet zijn verbrand, met uitzondering van die over de lichting 1923 en de halve lichting 1924, welke juist dien morgen naar een ander gebouw waren overgebracht.

De tegenmaatregelen bestonden uit razzia's op straat onder jonge mannen van 19—26 jaar (op Woensdag 16 Juni), en de verplichting om des avonds om 8 uur binnen te zijn, terwijl op Donderdag 17 Juni alle jonge mannen van 19—26 jaar zich moeten teneinde onmiddellijk naar Duitschland te worden gedeporteerd.

GEWELD.

Den laatsten tijd valt er een toeneming te bespeuren in een soort van verzet die het lijdelijk verzet en de burgerlijke ongehoorzaamheid te boven gaat. Wij hooren van overvallen op gemeentesecretarieën. Er worden aanslagen gepleegd op arbeidsbureaux. Deze overvallen hebben blijkbaar ten doel de administratie ten behoeve van de deportaties te vernietigen of onbruikbaar te maken.

Telkens hooren wij ook van ambtenaren die hun post verlaten, onder water gaan en daarbij belangrijke bescheiden, die door de Duitschers misbruikt worden, mede te nemen.

Wij hebben hier te doen met een activiteit, die in ons goede land wel zeer ongewoon is en die wat de uiterlijke vorm betreft, geheel valt onder de omschrijving van een aantal misdrijven uit het Nederlandsche wetboek van Strafrecht.

Desniettemin zijn wij van meening, dat diefstal of vernietiging van bevolkingsregisters, dat de vernietiging van de administratie der arbeidsbureaux, onder de huidige omstandigheden aanbevelenswaardige daden zijn. Wij juichen ze toe en hopen, dat er meerderen gevonden worden, die bereid zijn, op die wijze den strijd tegen den vijand, die ons volk wil vermoorden, te helpen voeren. Wat in normale tijden misdrijf is, is in den oorlog somtijds recht, ja zelfs plicht.

Hier is echter onderscheidingsvermogen noodzakelijk. De grens tusschen daden, die door de totale oorlogvoering geboden worden en die, welke geboren worden uit willekeur en vrijbuitersgeest, is gemakkelijk overschreden. Daarom zouden wij niet gaarne Jan en alleman tot deze daden willen opwekken.

Degenen die zich geroepen voelen tot dezen vorm van verzet dienen daarbij hun zedelijke remmen goed afgesteld te hebben. Want, in het algemeen zal deze activiteit het juiste onderscheid tusschen goed en kwaad niet bevorderen. Men zal deze werkzaamheid dan ook niet als een sport of — veel erger — als uit winstbejag moeten gaan beoefenen. Ook deze daden moeten geboren worden uit overtuiging en geboden worden door de oorlogsnoodzaak. Men zal hierbij steeds de gerechtigheid: de hulp aan de vervolgd en de strijd voor de vrijheid, als de eenige drijfveer en het eenige doel mogen toelaten. Anders wordt dit bedrijf tot misdrijf.

* *

Ten aanzien van het dooden van tegenstanders hebben wij met een geheel andere zaak te doen. Wij zijn daar weder bij bepaald geworden door den moord op Dr. Posthuma. Onze opvattingen zijn indertijd uiteengezet naar aanleiding van den moord op Generaal Seyffardt. Wij handhaven ook hier het daarbij tot uitdrukking gebrachte principieele standpunt.

Er zijn menschen, die betoogen, dat men dan als particulier bepaalde misdadigers zou mogen bestraffen omdat de arm onzer wetgeving overheid te kort schiet. Wij gelooven niet dat dit laatste eenig particulier persoon de bevoegdheid geeft hier de taak der overheid over te nemen. Er bestaat geen enkele rechtsgrond voor zulk een strafbevoegdheid door particulieren. Er is daarbij in het

algemeen ook geen enkele waarborg voor een behoorlijke rechtpleging.

Wij gelooven daarom dat wij alleen juist handelen, indien wij ook onder deze voor de rechtshandhaving in het bezette gebied zoo kommervolle omstandigheden de strafbevoegdheid overlaten aan onze wettige overheid. Anders dan de vijand doet erkennen wij de regeering van H.M. de Koningin als onze wettige hooge overheid (men zie het artikel „Een taale legende“ elders in dit nummer). Als zoodanig is deze bekleed met de zwaarmacht en zij is daarmede bekleed met uitsluiting van particulieren. Wanneer wij in dit opzicht het recht in eigen hand nemen, verloochenen wij metterdaad het wettige, soevereine karakter onzer overheid. Wij nemen haar om zoo te zeggen het zwaard uit de hand. Wij maken ons dan van haar bevoegdheden meester. Daarmede spelen wij de Duitschers in de kaart, die immers ook beweren, dat onze regeering geen bevoegdheid meer heeft.

Een tweede poging om dergelijke doodslagen goed te praten is dat zij gerechtvaardigd zouden zijn door het feit dat het oorlog is en deze misdadigers aan den kant van den vijand ons land bestrijden en pogen te vernietigen. Dan zou de doodslag geen strafuitoefening, maar een daad van oorlogvoering zijn. Ook deze argumentatie faalt. Het doden in den oorlog is alleen geloorloofd te achten, als het een militaire handeling is. Geheel afgezien van het feit, dat niet alle in aanmerking komende misdadigers militairen zijn, is van beteekenis dat degenen, die dergelijke doodslagen willen begaan, geen militairen in actieve dienst zijn.

* *

Doodslag schijnt ons — ook in deze periode — slechts dan niet strafbaar, als hij uit noodweer geschiedt. Een geval van noodweer is er alleen dan, als het gaat om de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding. In zulk een geval wordt naar Nederlandsch recht ook het doden van een aanrander niet gestraft.

„De reden waarom hij, die in noodweer een strafbaar feit begaat, niet strafbaar is, ligt voor de hand. Hij kan zich beroepen, niet op de plicht, maar wel op een recht, het natuurlijke recht van verdediging tegen onrecht. In normale omstandigheden dient hij daartoe de hulp van de overheid in te roepen; in het noodgeval, hier omschreven, heeft hij geen gelegenheid dit tijdig te doen”.

Oogenblikkelijke aanranding beteekent niet dat men met verweer moet wachten, tot de aanrander U zijn pistool onder den neus duwt. „Het vereischte der oogenblikkelijkheid is strikt genomen overbodig. Het is inharent aan elke verdediging”. „Het feitelijk aantasten behoeft nog niet te zijn begonnen daar dan de verdediging meestal te laat zal komen”.

Het komt ons gewenscht voor, dat men zich aldus op dit terrein houdt aan hetgeen de Nederlandsche wet gebiedt en toelaat.

DE AUSWEIS VAN TWEE KANTEN.

De Nederlander:

Met een Ausweis in de hand,
Blijf ik hier in Nederland.

De Duitschers:

Met een Ausweis voor heel de natie,
Krijgen we volledige registratie.

De Nederlander:

„kHeb een Ausweis, kvoel me veilig,
In gezin, huis en land, 't is me zoo heilig.

De Duitschers:

Hij heeft een Ausweis, wat een klucht,
Hij gaat naar Duitschland, zonder gerucht.

De Nederlander:

Met een Ausweis, o, wat een rust,
Werken we (voor den vijand) met lieve lust.

De Duitschers:

Met een Ausweis staam'len ze dank,
Ze zijn: anmeldungslustig, Anmeldungsfreudig,
Anmeldungskrank.

„'T IS EEN GOEIE”.

1e geval.

In het vroege morgenuur wordt een bejaard echtpaar uit het bed gebeld.

„Nederlandsche Politie”.

„Uw zoon (21 jaar) thuis?”

De zoon, intusschen gewaarschuwd, versteekt zich snel en aan de deur wordt wat heen en weer gepraat. Na het getreuzel: „Neen”.

Het huis wordt doorzocht, doch de zoon blijkt verdwenen te zijn, hetgeen toch niet verhindert, dat alles van onder tot boven wordt doorzocht.

Bij het heengaan maakt de agent zijn excuus: „'t Is zulk een naren tijd, ik kan niet anders”.

„'t Is een goeie”, concludeert de vader.

2e geval.

De eenigste zoon is student en wordt opgeroepen de loyaliteitsverklaring te teekenen.

Hij weigert.

De vader, een Nederlandsch ambtenaar, dringt aan het maar te doen, want je moet weten: „Vaders boterham kan er mee gemoeid zijn”.

De student weigert hardnekkig.

Plotseling, midden in het Standgericht, komt Rauters oproep: Melden voor den Arbeidsinzet. Bij niet komen maatregelen tegen de ouders!

Nu is Leiden in last.

„Melden”, zegt vader.

„Neen”, de zoon.

Bepakt en bezakt vertrekt hij, vader meent om zich te melden. En toch, de zoon komt niet aan en meldt zich bij zijn onderduikadres.

Het oordeel over zijn vader luidt: „Hij is wel wat bang, maar... 't Is een goede”.

* *

Wilt ge zoo tien gevallen?

Kijk dan maar eens twee dagen om U heen.

Ambtenaren bewegen jongelui, bij hoog en bij laag, toch Ausweise te halen, zich te melden: ga maar naar die of die, want 't is een goeie. Ouders probeeren hun zoon, vrouwen hun mannen, vrienden hun vrienden of collega's hun collega's te bewegen geen sabotage te plegen of illegaal werk te doen, ik doe het toeh ook niet en ik ben een goeie?

De dominé bidt niet meer voor de Koningin, maar 't is een goeie.

Een juffrouw bezorgt de post of geeft een tramkaartje, maar 't is een goeie.

Een controleur verbaliseert iemand, die voor zijn gezin groente, die anders naar Duitschland gaat, vervoert, maar 't is een goeie.

Een burgemeester steelt radiotoestellen voor den vijand: We doen het maar, want 't is een goeie.

Een marrechaussee vervoert arrestanten van de Duitschers, naar de kampen van ellende in Vught of in Ommen, velen gaan een wissen dood tegemoet. Hij verleent de arrestanten faciliteiten, want 't is een goeie.

* *

Wat bazelen we toch?

Allemaal „goeien”, maar ze helpen den vijand aan de overwinning, als dat nog mogelijk was; in elk geval houden ze zijn ondergang tegen. Zij steunen de onrechtmatige dwinglandij, helpen den roof en stelen ons voedsel.

Zij doen alles, want nu hebt ge nog een „goeie” en als ik heenga, dan krijgt ge een „verkeerde”.

Weet ge wat de groote ellende is in dit koor, waar alles in meezingt? Dat ieder probeert zichzelf te redden en men vergeet dat we samen oorlog voeren.

Die „goeie” zorgt dat hijzelf zijn kleeren niet scheurt.

Maar zoo moet het niet!

Die in een oorlog alles, wat de vijand van hem vraagt, weigert, die de beslissing niet naar een ander verschuift, die moedig en trouw het bevel tot saboteeren volgt:

Dat is eerst een goeie!!!

EEN INTERVIEW MET MINISTER GERBRANDY.

Dezer dagen kregen wij in handen een boekje uit Engeland getiteld „Rebuilding Europe” (de Herbouw van Europa); bevattende een aantal interviews van een correspondent van de *Sunday Times*, die deze in 1942 heeft gehad met ministers van de verschillende te Londen gevestigde regeeringen van landen, die door Duitsland bezet zijn en die handelen over de organisatie van den vrede.

Daarbij is ook een interview met onzen minister-president Prof. Gerbrandy.

Prof. Gerbrandy merkt daarbij o.a. het volgende op:

„Indien wij weer zooiets als een Volkenbond in het leven moeten roepen — en ik ben overtuigd, dat zulks moet — zullen wij moeten kiezen tusschen het beginsel der universaliteit en dat van de gelijkgezindheid. Ik voor mij kies voor het laatste. Samenwerking in een Volkenbond is niet mogelijk tusschen volken, waarvan sommige begrip hebben van het feit, dat machtsuitoefening onder de tucht van het recht moet staan, terwijl andere macht als het leidend beginsel in de internationale verhoudingen verheerlijken”.

Verder: „Het zal noodzakelijk zijn politie maatregelen te treffen tegen de agressor-staten. Misschien is de meest voor de hand liggende van die maatregelen een concentratie van luchtmacht in handen van een raad van de samenwerkende democratische staten gepaard aan een controle over de luchtmacht in de overwonnen staten”.

Op de vraag aan den minister, tot welke groepeerings van staten wij het liefst zouden behooren, indien er na den oorlog tot de vorming van regionale statenbonden zou worden overgegaan, antwoordde hij:

„Een staat is niet een aardrijkskundige eenheid, maar een historisch-politieke eenheid. Werkelijke samenwerking kan alleen verwacht worden tusschen staten die in historisch-politiek opzicht overeenstemmen. Gedurende vier eeuwen is het Koninkrijk der Nederlanden verspreid geweest over vier werelddelen en de belangen, die het te verdedigen heeft, zijn over de heele wereld verspreid. Dit Koninkrijk vormt een vaste eenheid en zijn onderdeelen kunnen niet afzonderlijk worden beschouwd. Daarom zijn onreële concepties als die van een zuiver Europeesche Statenbond voor ons van geen betekenis en nut”.

Tenslotte zei de minister o.m.

„De daden van menschen en volkeren zijn het resultaat van een geestelijke ontwikkeling die soms gedurende een langen tijd te voren heeft plaats gevonden. Wat de menschen doen, is het gevolg van denkbeelden die daaraan voorafgaan. Zoo was het met nationaal-socialisme en fascisme”. (Wellicht dacht de minister hier aan het woord waarmee Groen van Prinsterer zijn „Ongeloof en Revolutie” begint, nl. dat sedert de opkomst der Revolutie-begrippen de oorzaak der gebeurtenissen in de natuurlijke ontwikkeling dezer heillooze denkbeelden ligt). „Daarom”, zoo ging Prof. Gerbrandy verder, „is het opvoedingsstelsel in een staat van het grootste gewicht. De leidende beginselen in de opvoeding zijn beslissend. Wanneer God en Zijn Woord daarin zijn uitgeschakeld, faalt de samenwerking der volkeren en zal zij blijven falen ondanks alle schoone organisatie. Het is gemakkelijk over gerechtigheid te spreken als wij er bij winnen, maar moeilijk wanneer wij er offers voor hebben te brengen”.

Het verheugt ons, onze lezers dit realistisch-principieele woord van onzen minister-president te kunnen overbrengen.

DE OORLOG.

(d.d. 16 Juni).

In de latere geschiedschrijving van dezen tweeden Wereldoorlog zal de tijd dien wij thans beleven waarschijnlijk gekenmerkt worden als de priode van voorbereiding voor de laatste groote krachtmeting: dat is de conclusie, die men wel moet trekken uit de berichten van de verschillende oorlogsfronten, zoowel in het Zuiden als in het Oosten. Na het schitterende succes van de geallieerden in Tunesië, waardoor zij heer en meester zijn geworden van de geheele Noord-Afrikaansche kust, heeft nog geen verdere vermetele onderneming plaats gevonden. Pantellaria, Lampedusa en Linosa zijn nu in geallieerd bezit en zullen de eerste eeuw wel niet meer tot het Italiaansche koninkrijk terugkeeren; maar hun verovering is niet geschied door een stoutmoedigen coup de main, doch op een wijze die men karakteristiek kan noemen voor de omzichtigte en zuinige oorlogvoering der Britten. Genoemde eilanden zijn immers door de gecombineerde actie van lucht- en zeemacht

eenvoudig murw gebeukt, totdat zij als rijpe vruchten onzen bondgenooten in den schoot moesten vallen ten koste van uiterst geringe offers. Klaarblijkelijk sparen de geallieerden hun krachten voor grootere ondernemingen. Intusschen is het luchtbombardement van Sicilië in vernieuwde hevigheid losgebroken. Men vraagt zich af, of de geallieerden ook dit eiland, dit zooveel grootere eiland op dezelfde wijze als de kleinere op de knieën willen dwingen. Op die vraag kunnen wij geen antwoord geven; wij kunnen slechts vaststellen, dat daarmede geruime tijd gemoeid zou zijn.

Nog merkwaardiger is de stilstand aan het Oostelijke front, waar beide partijen zich voornamelijk bepalen tot den luchtoorlog. Wanneer men bedenkt, dat Duitschland in den zomer van 1941 een geweldig offensief heeft gelanceerd en dit in den zomer van 1942 nog vroeger heeft herhaald, dan spreekt het boekdeelen voor de veranderde machtsverhoudingen wanneer men thans ziet, dat Duitschland den besten tijd voor operaties ongebruikt voorbij moet laten gaan. Het is duidelijk, dat het Duitsche opperbevel, zoolang de kans bestaat van de vorming van een nieuw Europeesch front, zich niet door een derde zomeroffensief de handen in Rusland kan binden.

Hieruit volgt het richtsnoer der geallieerde plannen: een gelijk-tijdig toeslaan. Voor ons blijven de politieke kwesties, die mogelijk tusschen de geallieerden onderling bestaan en hun militaire actie nog vertragen, een gesloten boek, al kan men veronderstellen dienaangaande maken. Maar de ervaring heeft geleerd, dat dergelijke moeilijkheden ten slotte voor de dwingende eischen der oorlogvoering plegen te wijken. Zoodra de Westersche bondgenooten zich in ieder opzicht sterk genoeg voelen voor doorslaande ondernemingen, zal de geallieerde actie niet meer op zich laten wachten.

Buitengewoon bemoedigend is in dezen de aanwezigheid van een ervaren en geniaal staatsman als Churchill aan het hoofd van het Britsch Imperium. Wil men weten, hoe een Duitsch auteur met verstand van zaken in de jaren tusschen den eersten en den tweeden Wereldoorlog over Churchill oordeelde? Het is pikant en bemoedigend. Eerst constateert hij: „Churchill hat England von den deutschen U-Booten befreit und hat den Tank in die französische Schlacht geworfen.” En zijn slotwoord luidt: „Churchill ist ein besonderer Typus britischer Politiker. Ihm fehlt die grosse Linie eines Joe Chamberlain. Ihm fehlt die subtile Routine eines Lloyd George. Die Tradition eines Curzon. Aber er ist frischer. Unbeschwerter. Weniger Diplomat. Mehr ein Schaffender. Ein Zupackender. Einer der mit Instinkt arbeitet, nicht mit Mathematik. Einer, der während andere vernagen, bejaht. Immer etwas zu geben hat, immer etwas bringt. Wie er im Kriege seinem Vaterlande vieles gebracht hat. Wie er noch bringen wird. Denn er ist blutjung, dieser Churchill. Wird es als Greis noch sein.....”

Een tegenhanger van den histrio Goebbels, die met zijn mooiste articulatie en zijn hoogste stem spitsvondigheden ten beste geeft over crisissymptomen die er wel en crisissen die er niet zijn — nadat hij kort te voren heeft gesproken over de wintercrisis; en die het zinkend succes der duikboten motiveert met de verzekering, dat de Oceaan leeg is van schepen! „Churchill hat England von den deutschen U-Booten befreit.” Hij doet het wederom! En hij houdt zijn voorzichtige beloften op een wijze waarop Zijne Onbeduidendheid De Leider van het Nederlandsche Volk Rutger Jan Mussert jaloersch kan zijn!

BATAVIUS.

ONTMASKERING.

Het is wel merkwaardig, dat de nazi's en hun onzakige handlangers-landverraders nog steeds hun best blijven doen om de schijn aan te nemen, dat zij hoegenaamd „niets tegen den godsdienst hebben”, maar integendeel als beschermers daarvan tegen het goddelooze bolsjewisme strijden. Denken zij nu werkelijk, dat zij ons, nuchtere Nederlanders, en zelfs den man uit de straat door dat masker kunnen misleiden?

Om die schijnheiligheid eens en voor goed aan de kaak te stellen met een kostbaar bewijsje van achter de schermen, geven wij hier letterlijk het schrijven weer, dat door den gewestelijken politiepresident, P. J. Kooijmans (een uit de onderwereld opgeraapt sujet) den 10den Mei toegezonden werd aan den politiepresident te Eindhoven, den commandant van het marechaussee-gewest 's-Hertogen-

bosch en de politiegezangsdragers (burgemeesters) in de z.g. „gemeentepolitiegemeenten”.

Ag. no. 540.

Eindhoven, 10 Mei 1943.

Geheim: Betr. Dienstweigering door Nederl. politie-ambtenaren.

Ik deel U mede, dat politie-officiëren en andere politie-ambtenaren, die om politieke of godsdienstige redenen dienst weigeren op last van den Generalkommissar für das Sicherheitswesen door hun bevoegden superieur onmiddellijk moeten worden gearresteerd. In voorkomende gevallen verwacht ik binnen 24 uur rapport. De verplichting tot melding overeenkomstig het schema berichtendienst wordt hierdoor niet aangetast.

get. P. J. KOOIJMANS.

Een duidelijker bewijs behoeven wij niet. Commentaar overbodig.

WAARSCHUWING.

Piet Hoogland, oud 25 jaar, lengte 1,78 m., zwart haar, dat ver terugspringt bij de scheiding, bruine oogen, flink postuur. Hij was vroeger in dienst van de SS in Rusland, daarna bij den arbeidsdienst.

Hij is buitengewoon gevaarlijk en werkt op het oogenblik vrij veel in de buurt van Nijmegen, tezamen met zekeren Van den Berg uit Purmerend.

Als introductie gebruikt hij den naam van zijn oom (ook Hoogland), een beroepskapitein, die in Stanislau is.

Piet Hoogland staat in het politieblad signaleerd en schermt steeds met verhalen, dat hij geregeld naar België trekt voor spionage. enz. Hij maakt een buitengewoon sympathieken indruk.

VERANTWOORDING.

Theo 25; Dolfje 10; Cel 12.50; VOC 10; GA 125; Anton 2.50; IOE 3.50 en 2.50; W 10; D 76; PM 131.50; DK 23.50; Joep 6; Jo 10; HR 100; PP 10; WNI 5; WNG 25; WNR 10; WHM 20; BO 25; AVI 8.75; Minie 21.50; Wilp 25; AZ 26.50; SS 100, 10, 10, 5; Molen 10; Bevrijding 10; Naast de kapper 25; 2e étage 10; HP 5; Een 80-jarige lezeres 3; Sambo 15; Vaasje 10; Harm 10.

U moet weten:

dat voor het kolenvervoer uit het Ruhrgebied er wekelijks 50 booten naar Zweden voeren, welk vervoer sinds het Engelsche bombardement geheel stilligt en dat wederkeerig de aanvoer van ijzererts uit Zweden ook is stopgezet: de laatste booten zijn te Rotterdam en Delfzijl gelost, omdat het erts in Duitschland niet kan worden verwerkt;

dat er in den nacht van 21 op 22 Mei j.l. is ingebroken in het raadhuis der gemeente Soest, afd. bevolking, en dat van daar zijn medegenomen alle persoons- en woningkaarten (ongeveer 21500 en 5000);

dat de opslagplaats der gevorderde radiotoestellen in Huizen (N.-H.) is uitgebrand;

dat Nederlandsche inspecteurs een intensieve controle hebben uitgeoefend op de glasvoorraden, waarna deze voorraden in beslag genomen zijn en door Duitsche instanties naar Duitschland zijn gezonden;

dat de in Oosterhout voor Rotterdam opgehaalde meubelen naar Dortmund zijn gezonden;

dat van de 22 N.S.B.-halwerkers, die bij het gemeentelijk abattoir te Rotterdam waren aangesteld, er inmiddels 12 wegens diefstal zijn ontslagen;

dat de kapelaan van de R.K. kerk te Heemskerk op Hemelvaartsdag een vijftigtal Jeugdstormers naar de uitgang van zijn kerk heeft verwezen;

dat in de eerste vijf maanden van 1943 reeds 501 huwelijken zijn voltrokken tusschen een Germaan in een Duitsch soldatenpakje en een Hollandsch vrouwspersoon;

dat van de Joodsche begraafplaats te Arnhem de grafsteenen zijn weggenomen en dat daar nu de geiten van de Sicherheitspolizei grazen;

dat in verband met de komende invasie de Duitschers een aanvang gemaakt hebben hun auto's over te schilderen in de bruin-beige kleur van de Engelsche legerauto's;

dat de Bensdorpfabriek te Bussum voor Paschen opdracht gekregen had twaalf Paascheieren te maken met een doorsnee van een halve meter en het interieur hiervan te meubileren met tien K.G. gevulde kleine eitjes, waardoor het totaal gewicht van ieder ei 17 K.G. werd;

dat een vrachtwagen van de Luftwaffe deze bestelling afhaalde en naar het vliegveld Deelen op de Veluwe reed, waar een Junkers vrachtvliegtuig klaar stond om deze Paaschverrassing over te brengen naar Goering's buitenplaats te Berlijn.